

Universiteit Utrecht

De invloed van houding en normen ten aanzien van werk op werkloosheid.

In dit onderzoek is er gekeken naar de invloed van de houding en normen van werklozen ten aanzien van werk en de kans dat zij een baan vinden. Dit is onderzocht aan de hand van het LISS (Longitudinal Internet Studies for the Social sciences) data panel. Verschillende studies suggereren dat er een verband bestaat tussen de houding en normen ten aanzien van werk en de kans op werkhervatting (Brügger e.a., 2009; Krause, 2011; Brouwer e.a., 2011; Denka, 1994; Hill & Fouts, 2005; Hill & Petty, 1995; Young, 1986). De resultaten tonen echter aan dat het verband tussen houding en normen ten aanzien van werk en de kans op werkhervatting niet significant is. Dit heeft mogelijk te maken met de kracht van de analyses (aantal bruikbare cases) en met de selectie van de cases. Voor vervolg onderzoek raad ik aan om hier rekening mee te houden en te streven naar een verdere operationalisering van de houding en normen ten aanzien van werk.

Cas Kreima (4105184)

Begeleider: Marcus H. Kristiansen

Bachelorproject sociologie

Datum: 14-06-2017

Inhoudsopgave

1. Introductie	3
2. Theorie	5
3. Methode	11
4. Resultaten	15
5. Discussie	19
6. Literatuur	22
7. Bijlage	24

Introductie

In de verhitte politieke omgeving typisch voor de jaren '60 en '70, werden vele geleerden afgeschrikt om onderzoek te doen naar de rol van cultuur in het verklaren van armoede problematiek. De reden hiervoor is dat de oudere generatie geleerden verdacht werd van het beschuldigen van de slachtoffers voor hun eigen problemen. Het leek alsof deze geleerden impliceerden dat mensen niet meer in armoede zouden leven als zij hun cultuur zouden veranderen (Ryan, 1976). Pas sinds de publicatie van “The Truly Disadvantaged” van Wilson (1987), begonnen geleerden weer vragen te stellen naar de rol van cultuur in het verklaren van armoede. Volgens Small, Harding en Lamont (2010) werd deze vernieuwde interesse deels mogelijk gemaakt door de heropleving van cultuur in de sociale wetenschappen. De laatste decennia is de rol van cultuur in het verklaren van armoede verder toegenomen (Small, Harding & Lamont, 2010).

Er is relatief veel onderzoek verricht naar verschillende verklaringen van armoede en werkloosheid. Enkele voorbeelden zijn Lynn, Hampson & Magee (1984) die hebben aangetoond dat achtergrond, intelligentie, persoonlijkheid en opleidingsniveau voorspellers van werkloosheid zijn voor jongeren. Tevens hebben Caspi, Wright, Moffit & Silva (1998) gevonden dat de domeinen van menselijk kapitaal, persoonlijk kapitaal en sociaal kapitaal allen gerelateerd zijn aan werkloosheid zijn. Verder hebben Bassanini & Duval (2006) gevonden dat een groot deel van de veranderingen in werkloosheid verklaard kunnen worden door veranderingen in beleid en instituties. Deze onderzoeken richten zich voornamelijk op het verklaren van werkloosheid op basis van individuele en structurele factoren. Echter zal dit onderzoek zich richten op de rol van culturele houding en normen in het verklaren van werkloosheid.

De vraag die centraal staat in dit onderzoek is dan ook: *“In hoeverre hebben de houding en normen van mensen ten aanzien van werk, invloed op het vinden van een baan?”*

Het is interessant om een mogelijke verklaring van armoede en werkloosheid te zoeken in de rol van culturele normen en waarden. Allereerst is er – zoals hiervoor ook genoemd – voornamelijk onderzoek gedaan naar objectieve gedragingen, karakteristieken en omstandigheden, ondanks het feit dat culturele waarden een onderliggend mechanisme zijn die de overdracht van welvaart en werkgedrag verklaren (Lee, Singelmann & Yom-Tov, 2008). Zo hebben ook Vinokur & Caplan (1987) aangetoond dat de grootste variantie in werkzoekend gedrag verklaard wordt door de houdingen en subjectieve normen van mensen

ten aanzien van (het zoeken naar) werk. Dit onderzoek beoogd bij te dragen aan het vergaren van kennis over een relatief onderbelicht, maar toch relevant onderwerp.

Daarnaast helpt het ons begrijpen waarom mensen die in dezelfde structurele omstandigheden leven, toch verschillen in hun positie op de arbeidsmarkt. Zo heeft onderzoek aangetoond dat mensen die in dezelfde structurele omstandigheden leven toch significant verschillen in hun gedrag, het maken van beslissingen en de gevolgen daarvan (Hannerz 1969; Newman 1999; Small 2004 via Small, Harding & Lamont 2010). Tevens is er gevonden dat arme mensen die in dezelfde armoedige buurten wonen, substantieel verschillende keuzes maken betreffende zwangerschap, studie, deelname in de gemeenschap, drugshandel en diefstal (Newman & Massengill 2006 via Small, Harding & Lamont 2010). Beide bevindingen tonen aan dat uitkomsten voor mensen zeer verschillend kunnen zijn door hun culturele houding en normen. Zoals Small, Harding en Lamont (2010) echter benadrukken, betekent dit niet dat sommigen de verkeerde houding en normen hebben en anderen de juiste. Als voorbeeld noemen zij dat sommige arme mensen moeite hebben met het vinden van een baan door het niet gebruiken van hun sociale netwerk, met als reden hiervoor dat zij vaak onafhankelijkheid en persoonlijke verantwoordelijkheid nastreven, wat door velen juist als positieve waarden wordt gezien. Verder onderzoek naar culturele normen en overtuigingen helpt daarom begrijpen waarom sommige mensen zich beter kunnen mobiliseren dan anderen.

Tevens is het ook van maatschappelijk belang om de invloed van cultuur op de kans op het vinden van een baan te onderzoeken. Het negeren van cultuur kan namelijk leiden tot een slechte beleidsvorming (Small, Harding & Lamont, 2010) en daarnaast is het hebben van een baan gerelateerd aan het psychisch en somatisch welzijn van mensen (Leeflang, Klein-Hesselink & Spruit 1992). Meer kennis vergaren over de invloed van cultuur op het vinden van een baan kan daarom bijdragen aan een betere beleidsvorming en verbetering van het welzijn van mensen.

Verschillende geleerden hebben de invloed van culturele normen en waarden op gebied van educatie onderzocht. Zo heeft Carter (2005) aangetoond dat de culturele overtuigingen van arme kinderen over de verschillen tussen etnische minderheden en de meerderheid, van invloed zijn op hoe hard zij werken op school. Bovendien beargumenteren Akerlof en Kranton (2002) dat de investering van studenten in scholing afhankelijk is van hun culturele identiteit; de schoolresultaten verschillen significant tussen de “jocks”, “nerds” en “burnouts”. Deze bevindingen suggereren dat culturele normen en gedragingen de prestaties op gebied van educatie beïnvloeden. Daarnaast benoemen Akerlof en Kranton (2000) in hun onderzoek naar economie en culturele identiteit, dat het waarschijnlijk is dat culturele

identiteit ook economische resultaten beïnvloed en dat dit interessant is voor toekomstig onderzoek. Op basis van de speculatie van Akerlof en Kranton (2000) en het feit dat culturele normen en waarden van invloed zijn op armoede en prestaties op gebied van educatie, is het aannemelijk dat culturele normen en overtuigingen ook van invloed zijn op gebied van werk. Mijn voorspelling, hieronder nader uitgewerkt in twee hypothesen, is dan ook dat positieve culturele houding en normen ten aanzien van werk, de kans op het vinden van een baan vergroten.

Theorie

Zoals in de inleiding ook aan bod gekomen is, zijn armoede en werkloosheid niet alleen te verklaren aan de hand van culturele factoren. Naast cultuur zijn er namelijk ook vele andere factoren die van invloed zijn op werkloosheid en armoede. Hoewel de focus van dit onderzoek ligt op de invloed van culturele factoren, worden hieronder ook overige factoren beschreven, waarvan uit onderzoek is gebleken dat zij van invloed zijn op economische ongelijkheid .

Culturele factoren

De rol van cultuur in economische zaken werd als eerste herkend door Max Weber in zijn boek over de Protestantse ethiek en de geest van kapitalisme (Yang & Lester, 2000). In zijn boek komt naar voren hoe Protestantse waarden als nederigheid, verantwoordelijkheid en hard werken hebben bijgedragen aan de opkomst van het Kapitalisme. Verder vergelijkt hij Katholieken en Protestanten in onder andere hun beroepskeuzes, waaruit blijkt dat Katholieken sterker de neiging hebben om in hun ambacht te blijven, terwijl Protestanten vaker in fabrieken werken om de hogere functies in geschoold werk en administratieve posities te bekleden. Max Weber geeft als verklaring dat Katholieken en Protestanten verschillen in mentale en spirituele eigenschappen die aangeleerd zijn door de omgeving (Weber, 1920). De bevindingen van Max Weber suggereren dat de verschillen in normen en waarden tussen Katholieken en Protestanten, leiden tot verschillende economische keuzes en uitkomsten.

Inmiddels zijn diverse onderzoeken verricht naar de invloed van culturele normen en waarden op de kans op het vinden van werk. Een deel van deze onderzoeken heeft in

Zwitserland plaatsgevonden omdat dit een land is met veel culturele diversiteit in eenzelfde institutionele setting. Dit maakt Zwitserland zeer geschikt voor onderzoek naar culturele effecten (Krause, 2011).

Zo is er in 2009 in Zwitserland een onderzoek gedaan naar de verschillen in het vinden van werk voor individuen uit Duits en Latijns (Frans, Italiaans of Romaans) sprekende gemeenschappen. De onderzoekers hebben gevonden dat Duits en Latijns sprekende gemeenschappen significant verschillen in hun houding ten aanzien van werk. In Duits sprekende regio's is er namelijk een hogere voorkomen van de "workaholic" houding, terwijl er in Latijns sprekende gemeenschappen juist vaker sprake is van een "vrijtijdscultuur". Hun resultaten tonen aan dat Latijns sprekende individuen veel minder snel een baan vinden op eigen initiatief en sneller een baan vinden via een uitzendbureau dan Duits sprekende individuen. Verder blijkt dat individuen uit Latijns sprekende gemeenschappen gemiddeld 7 weken langer werkloos blijven dan individuen uit Duits sprekende gemeenschappen. Daarnaast wezen hun resultaten erop dat verschillen in cultuur, de verschillen in de duur van werkloosheid tot wel 20% verklaren (Brügger, Lalive, & Zweimüller, 2009). Ondanks het feit dat deze gemeenschappen zich beide in een identieke arbeidsmarkt bevinden, verschillen zij significant in hun houding ten aanzien van werk, de manier waarop zij zoeken naar werk en hoe lang zij werkloos blijven. Dit is een interessante bevinding omdat dit suggereert dat een positieve houding ten aanzien van werk (de workaholic houding), leidt tot een kortere werkloosheidsduur en het eerder zoeken van werk op eigen initiatief.

In 2011 is een onderzoek gedaan naar het effect van werkloosheid en culturele verschillen, eveneens in Zwitserland. Krause (2011) heeft gevonden dat Zwitser Duitse individuen meer lijden onder werkloosheid dan Zwitser Franse individuen. Dit is in lijn met de bevindingen van het vorige onderzoek in Zwitserland. Aangezien er een hogere prevalentie is van de "workaholic" houding in de Duitse regio's en "vrije tijd cultuur" in Latijnse regio's, is het logisch dat de impact van werkloosheid negatiever is voor Zwitser Duitse dan voor Zwitser Franse individuen. Er wordt immers meer waarde gehecht aan werk door workaholics dan door mensen die juist vrije tijd belangrijk vinden.

Deze resultaten zijn ook in lijn met een onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen in samenwerking met kenniscentrum UWV (Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen) en UWV WERKbedrijf (Brouwer en collega's, 2011). Zij hebben onderzocht welke persoons- en situatiekenmerken van werklozen van invloed zijn op de kans op werkherwinning. Zij benoemen dat werklozen die meer werkzoekgedrag vertonen, sneller weer aan het werk zijn dan mensen die dit gedrag minder vertonen. De theorie die hierachter zit is de "Theory of

Planned Behaviour” (o.a. Kanfer e.a., 2001; Van Hooft e.a., 2004; Rijn & Vinokur, 1992; Wanberg e.a., 2005). Deze stelt dat de intenties van een persoon de belangrijkste determinant is voor het daadwerkelijke gedrag. Deze intenties worden beïnvloed door drie determinanten: De subjectieve norm, de attitude jegens het gedrag en “self-efficacy”. De subjectieve norm is de door het individu waargenomen druk om het gedrag al dan niet uit te voeren. Als er sprake is van een positieve druk, zal het individu het gedrag sneller uitvoeren en vice versa (De Vries, 1992). De attitudes over gedragingen zijn de positieve, dan wel negatieve houdingen die een persoon over een bepaald gedrag kan hebben. Doorgaans geldt dat des te positiever de attitude over het gedrag, des te hoger de kans is dat het individu dat gedrag zal vertonen (Armitage & Conner, 2001). Self-efficacy is het geloof van een individu dat hij/zij succesvol gedraging kan vertonen (Wanberg, Glomb, Song & Sorenson 2005).

Voornamelijk de determinant attitude jegens het gedrag is relevant voor dit onderzoek. Op basis van de Theory of Planned Behaviour is de verwachting dat wanneer mensen een positieve attitude ten aanzien van het zoeken naar werk hebben, zij een hogere werkzoekintentie hebben, waardoor zij ook daadwerkelijk intensiever naar werk zoeken dan werklozen met een negatieve attitude ten aanzien van het zoeken naar werk. Deze verwachting wordt ondersteund door de resultaten van Brouwer en collega’s (2011). Zij tonen aan dat werkhervatters bij de aanvang van werkloosheid een gunstigere visie hebben op de terugkeer naar werk dan niet-werkhervatters. Bovendien neemt de kans op werkhervatting toe als de werkzoekende een gunstige visie op de terugkeer naar werk en een hogere werkzoekintentie heeft. Daarnaast blijkt dat een sterke werkethiek de meest gewilde eigenschap is die werkgevers in nieuwe werknemers zien (Denka, 1994; Hill & Fouts, 2005; Hill & Petty, 1995; Young, 1986). Wat suggereert dat mensen met een positieve houding ten aanzien van werk ook sneller aangenomen worden door werkgevers dan mensen met een negatieve houding ten aanzien van werk.

De Theory of Planned Behaviour” komt ook terug in het 10-waves longitudinale onderzoek van Wanberg, Glomb, Song & Sorenson (2005), naar het aanhouden van de zoektocht naar een baan tijdens de werkloosheid. Zij hebben onderzocht welke voorspellers van invloed zijn op het aanhouden van de zoektocht naar werk. In tegenstelling tot Brouwer en collega’s (2005) presenteren zij de intrigerende bevinding dat de attitude ten aanzien van het zoeken naar werk, gemiddeld een klein negatief effect heeft op het aanhouden van de zoektocht naar een baan. Wanberg en collega’s (2005) benoemen dat dit mogelijk komt door de continue onzekerheid die speelt bij werkloze individuen. Hoewel de gemiddelde trend negatief was, impliceren de resultaten dat er significante veranderingen in het traject van deze

variabele bestaat. Dit suggereert dat attitudes voor sommige individuen de zoektocht naar een baan kan versterken en voor anderen weer verzwakken.

Samenvattend suggereren de bevindingen van bovenstaande onderzoeken (met uitzondering van Wanberg en collega's (2005)) allemaal dat werklozen met een positieve houding ten aanzien van werk een grotere kans hebben op het vinden van een baan dan werklozen met een negatieve houding ten aanzien van werk. Uitgaande van de Theory of Planned Behaviour (o.a. Kanfer e.a., 2001; Van Hooft e.a., 2004; Rijn & Vinokur, 1992; Wanberg e.a., 2005), zou deze positieve houding een stimulerend effect hebben op de intentie om werk te zoeken, wat er vervolgens toe leidt dat zij ook daadwerkelijk intensiever naar werk zoeken dan mensen met een negatieve houding ten aanzien van werk. Daarnaast is het waarschijnlijk dat werkgevers eerder mensen met een positieve houding ten aanzien van werk zullen aannemen, aangezien werkgevers veel waarde hechten aan een sterke werkethiek bij werknemers (Denka, 1994; Hill & Fouts, 2005; Hill & Petty, 1995; Young, 1986).

Op basis van de voorgaande bevindingen en deze redenering vorm ik mijn eerste hypothese:

H1: Werklozen met een positievere houding en positievere normen ten aanzien van werk hebben een grotere kans op het vinden van een baan, dan werklozen met een minder positieve houding en minder positieve normen ten aanzien van werk.

Overige factoren

Naast culturele factoren zijn er vele andere factoren op micro- en macroniveau die de kans op het vinden van een baan beïnvloeden. Het doel is om te focussen op het effect van de culturele factoren en het effect van de overige factoren zo goed mogelijk uit te sluiten. In dit onderzoek zal er ook een overzicht gegeven worden van alternatieve factoren en zal er voor zover mogelijk gecontroleerd worden voor deze factoren in de analyses.

Demografische ontwikkelingen

Op macroniveau heeft onder andere de babyboom in 1960 en de toenemende arbeidsparticipatie van vrouwen geleid tot een toename van jongeren op de arbeidsmarkt. Dit

fenomeen biedt deels een verklaring voor de zowel geobserveerde, als toekomstige toename in werkloosheid (Franz & König, 1986).

Overheidsbeleid

Daarnaast heeft de Coe (1990) gevonden dat het beleid van de overheid een grote impact heeft op de mate van werkloosheid. Deze bevinding wordt ondersteund door onderzoek van Bassanini & Duval (2006); zij vonden dat bijna twee derde van de niet-conjuncturele werkloosheidsveranderingen in de afgelopen twee decennia, verklaard kunnen worden door veranderingen in instituties en beleid. Zo leiden bijvoorbeeld hoge en langdurige werkloosheidsuitkeringen, een hoge wig en anti-competitive product markt regelingen tot een toename in werkloosheid. Deze factoren op macroniveau hebben een sterke invloed op de mate van werkloosheid, echter kunnen deze factoren door beperkingen van de dataset niet meegenomen worden in de analyse van dit onderzoek. Daarom zal dit onderzoek niet dieper op deze factoren ingaan.

Opleidingsniveau

Op microniveau speelt opleidingsniveau een belangrijke rol in de kans dat werklozen een baan vinden (o.a. Howe, 1988; Caspi e.a., 1998; Isengard, 2003; Brouwer e.a., 2011). Niet alleen vermindert opleidingsniveau de kans op werkloosheid, het schijnt ook een steeds belangrijker criterium te worden voor het voorspellen van succes op de arbeidsmarkt (Howe, 1988). Daarnaast vonden Brouwer en collega's (2011) dat er een curvilineair verband bestaat tussen opleidingsniveau en werkhervatting. Zij beargumenteren dat lager opgeleiden zijn aangewezen op banen die geen of een geringe opleiding vereisen. Het aantal banen is beperkt doordat veel taken door machines verricht worden en naar lage loonlanden verdwijnen. Met een hoger opleidingsniveau zijn er meer mogelijkheden en kan ook gebruik gemaakt worden van functies die een lager opleidingsniveau vereisen. Echter zijn er voor hoger opgeleiden minder functies beschikbaar afhankelijk van de mate van specialisatie. Hierdoor zal het weer langer duren voor hoger opgeleiden om aan de slag te komen.

Geslacht

Uit onderzoek van Isengard (2003) en Brouwer en collega's (2011) blijkt dat naast opleidingsniveau, geslacht ook een belangrijke rol speelt in het verklaren van werkloosheid. Isengard (2003) heeft gevonden dat jonge vrouwen kwetsbaarder zijn voor werkloosheid dan jonge mannen, in de zin dat ze vaker werkloos zijn en voor langere perioden. Dit effect weerspiegelt de algemene observatie dat vrouwen en meisjes minder kansen op de arbeidsmarkt hebben dan mannen en jongens (Kieselbach en collega's, 2000). Door sociaal erkende arbeidsmarktalternatieven lijkt werkloosheid aannemelijker voor vrouwen dan voor mannen. Hoewel vrouwen tegenwoordig vaker opleidingskwalificaties behalen gelijkwaardig aan die van mannen, zijn ze nog steeds benadeeld in de arbeidsmarkt. Dit kan deels verklaard worden door gendergerelateerde beroepskeuzes door vrouwen (Born, 2000). Deze bevinding suggereert dat werkloze vrouwen een minder grote kans hebben om een baan te vinden dan werkloze mannen.

Leeftijd

Verder blijkt wederom uit onderzoek van Isengard (2003) en Brouwer en collega's (2011) dat leeftijd een sterk significant effect op werkloosheid. Alleen heeft Isengard (2003) gevonden dat er wel een significant effect van leeftijd op werkloosheid bestaat in het Verenigd Koninkrijk, maar geen significant effect van leeftijd op werkloosheid in Duitsland. Het onderzoek van Isengard (2003) richt zich echter op werkloosheid onder alleen jongeren. Zo hebben Hooft en collega's (2004) ook onderzoek gedaan naar voorspellers van werkzoekgedrag onder werkende en werkloze mensen. Hier blijkt dat leeftijd significant negatief gerelateerd is aan werkzoekgedrag, wat erop wijst dat jongeren meer betrokken zijn in het zoeken van een baan dan ouderen. Daarnaast vonden Warr & Jackson (1984) dat er een significant curvilineair verband bestaat tussen leeftijd en zowel toewijding aan werk, als werkzoekgedrag van mannen. Dit betekent dat mannen van middelbare leeftijd meer waarde hechten aan werk dan jongere en oudere mannen. Deze bevindingen suggereren dat zowel jongere als oudere mannen een minder grote kans hebben op het vinden van een baan dan mannen van middelbare leeftijd. Naast het feit dat zij intensiever naar werk zoeken en meer waarde hechten aan werk, bezitten zij de werkervaring die jongere werkloze niet hebben en gaan zij minder snel met pensioen dan de oudere werklozen.

Houding ten aanzien van werk

Hoewel deze individuele concrete factoren van invloed zijn op de kans dat werklozen een baan vinden, verwacht ik dat het effect van een positieve houding ten aanzien van werk aanwezig blijft bij het controleren voor deze factoren. Uit het onderzoek van Brouwer en collega's (2011) blijkt dat ook dat bij het controleren voor onder andere leeftijd, geslacht en opleidingsniveau, het effect van houding ten aanzien van werk op werkzoekgedrag significant blijft. Dit suggereert dat een positieve houding ten aanzien van werk, de kans op het vinden van een baan vergroot ongeacht de leeftijd, het geslacht en opleidingsniveau van werklozen.

Op basis van deze redenering en bevindingen vorm ik mijn tweede hypothese:

H2: Het positieve verband tussen houding en normen ten aanzien van werk en de kans op het vinden van een baan blijft aanwezig bij het controleren voor de individuele factoren leeftijd, geslacht en opleidingsniveau.

Methode

Data

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van de LISS (Longitudinal Internet Studies for the Social sciences) data panel. De LISS panel is een longitudinaal internet panel van huishoudens opgezet door het MESS project (Measurement & Experimentation in the Social Sciences). Alle gepubliceerde LISS data is beschikbaar voor academische onderzoekers en beleidsmakers die daar gebruik van willen maken. Het LISS panel bestaat uit 4.500 huishoudens en bevat 7.000 individuen. Het panel is gebaseerd op een gerandomiseerde steekproef van huishoudens getrokken uit het GBA (Gemeentelijke Basis Administratie) door het CBS (Centraal Bureau voor de Statistiek). Vanuit deze steekproef zijn huishoudens met een geregistreerde telefoon, telefonisch gecontacteerd en de overige niet-telefonisch bereikbare huishoudens zijn bezocht door de interviewers. Gedurende de werving werden de personen in de steekproef gevraagd te participeren in een interview, het wervingsinterview. In dit interview werden algemene achtergrond vragen gesteld aan de respondent. Aan het einde van het interview werd de respondent verteld over het panel en gevraagd of hij/zij mee wilt doen. Huishoudens zonder toegang tot het internet of die zich zorgen maakten dat een internetsurvey mogelijk te gecompliceerd voor hen is, werden verteld over de makkelijk bestuurbare computer met internettoegang die gratis in hun huis geïnstalleerd kon worden

gedurende het panel. Het panel is in volledige werking sinds oktober 2007. Panelleden vullen maandelijks vragenlijsten in van in totaal 15 tot 30 minuten waarvoor zij betaald krijgen. Dit longitudinale onderzoek wordt jaarlijks herhaald en is ontworpen om veranderingen in de levensloop en levenscondities van panelleden te volgen (LISS data, n.d.). Een onderzoek is gedaan naar de representativiteit van de LISS data door van der Laan (2009). Hieruit blijkt dat er een ondervertegenwoordiging is van bepaalde groepen, namelijk: oudere huishoudens, eenpersoonshuishoudens en huishoudens met eerste generatie immigranten.

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van data van de eerste twee waves uit 2007, 2008 en 2009. Ik heb voor de eerste waves gekozen omdat hier de minste data ontbreekt, wat zorgt voor een grotere steekproef en waardoor de analyses eerder tot significante resultaten leiden. In december 2007 waren er 11.897 respondenten die de vragenlijst met achtergrondvariabelen ingevuld hebben. Verder is gebruikt gemaakt van de data uit december 2007 over politiek en waarden, er waren in totaal 6.811 respondenten die deze vragenlijst ingevuld hebben. Tevens is er gebruik gemaakt van de data uit april 2008 over werk en scholing, er waren in totaal 6.951 respondenten die deze vragenlijst ingevuld hebben. Tot slot is er ook gebruik gemaakt van de data uit april 2009 over werk en scholing, er waren in totaal 5.701 respondenten die deze vragenlijst ingevuld hebben. In dit onderzoek wordt echter alleen gekeken naar mensen die werkloos zijn en op zoek zijn naar een baan. Daarom is er een selectie gemaakt van alle respondenten tussen de 20 en 65 jaar, die geen betaald werk hebben in 2008, niet het huishouden doen, rentenieren, met (vervroegd) pensioen zijn, of (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt zijn. Nu blijven er 441 mensen over en als alle relevante variabelen meegenomen vallen er nog 32 af, waardoor er 409 cases overblijven voor de analyses. Een andere optie was om alleen respondenten te selecteren die daadwerkelijk naar werk zochten, dit leidde er echter toe dat het aantal bruikbare cases verder afnam tot (N=104). Dit heeft een grote negatieve impact op de kracht van de analyses, daarom heb ik besloten om voor de eerder genoemde selectie te gaan.

Onafhankelijke variabele

De onafhankelijke variabele in dit onderzoek is “de houding en normen ten aanzien van werk”, deze is geoperationaliseerd aan de hand van vier uitspraken over de werkethiek van mensen. De vier uitspraken betreft de werkethiek van mensen zijn: (1) “Doen waar je zin in hebt, kun je pas als je je plicht hebt gedaan”. (2) “Als iemand van het leven wil genieten,

behoort hij/zij ook bereid te zijn er hard voor te werken”. (3) “Ik voel me het gelukkigst als ik flink heb gewerkt”. (4) “Werken moet altijd op de eerste plaats komen, zelfs als het minder vrije tijd betekent”. Respondenten werden gevraagd wat hun mening was over deze uitspraken, waarop zij konden antwoorden met: (1) “helemaal oneens” (2) “oneens” (3) “niet eens, niet oneens” (4) “eens” (5) “helemaal eens”. Deze vier items zijn samengevoegd tot één nieuwe interval variabele *Houding t.a.v. werk* die de gemiddelde score over deze items berekend. Het aantal missende waarden voor deze items is gelijk, er zijn dus geen cases verloren met het construeren van deze variabele. Er is een betrouwbaarheidsanalyse op deze schaal uitgevoerd om de interne consistentie te meten, hieruit blijkt dat de Cronbach’s Alpha = ,730. Op basis van de richtlijnen van de Tilburg University wordt de schaal van *Houding t.a.v. werk* als betrouwbaar gezien (Tilburg University, n.d.). Respondenten die hoog op deze schaal scoren hebben een positieve houding ten aanzien van werk en respondenten die laag op deze schaal scoren hebben een negatieve houding ten aanzien van werk.

Afhankelijke variabele

De afhankelijke variabele in dit onderzoek is “de kans op het vinden van een baan”. Deze is geoperationaliseerd aan de hand van de uitspraak “ik verricht betaald werk (ook al is het maar voor één of enkele uren per week of voor een korte periode)”. Op deze uitspraak konden respondenten antwoorden met (0) “Nee” en (1) “ja”. Zoals eerder vermeld worden alleen respondenten die werkloos zijn in 2008 meegenomen in de analyse. Wanneer respondenten in 2009 nog steeds geen betaald werk hebben, scoren zij een (0) op de nieuwe variabele *Baan gevonden*. Wanneer respondenten in 2009 inmiddels wel betaald werk hebben, scoren zij een (1) op de variabele *Baan gevonden*.

Controle variabelen

Leeftijd is één van de controlevariabelen die gebruikt wordt in dit onderzoek en dit is een ratio variabele. Deze wordt geoperationaliseerd aan de hand van het item “leeftijd” waarbij respondenten gevraagd werden hun leeftijd in jaren in te vullen.

Geslacht is ook één van de controlevariabelen die gebruikt wordt in dit onderzoek en dit is een nominale variabele. Deze wordt geoperationaliseerd aan de hand van de vraag: “Wat is uw geslacht” waarop respondenten konden antwoorden met (1) “Man” (2) “Vrouw”.

Wegens overzichtelijkheid en consistentie zijn de antwoordcategorieën van deze variabele omgevormd tot (0) “Man” en (1) “Vrouw”.

Ten slotte is opleidingsniveau ook één van de controlevariabelen die gebruikt wordt in dit onderzoek en dit is een ordinale variabele. Deze variabele is geoperationaliseerd aan de hand van één van de achtergrondvariabelen in de LISS dataset. Bij dit item werden respondenten gevraagd hun opleidingsniveau aan te geven, waarbij ze keuze hadden tussen 6 verschillende categorieën. Deze zijn: (1) “basisonderwijs” (2) “vmbo” (3) “havo/vwo” (4) “mbo” (5) “hbo” (6) ”wo”. Om een regressieanalyse uit te kunnen voeren is dit item omgevormd tot zes verschillende dummyvariabelen. Als respondenten (1) geantwoord hebben op deze achtergrondvariabele, dan scoren zij (1) op de nieuwe variabele *Basisonderwijs* en anders scoren zij (0). Als respondenten (2) geantwoord hebben, dan scoren zij (1) op de nieuwe variabele *Vmbo* en anders scoren zij (0). Als respondenten (3) geantwoord hebben, dan scoren zij (1) op de nieuwe variabele *Havo/Vwo* en anders scoren zij (0). Als respondenten (4) geantwoord hebben, dan scoren zij (1) op de nieuwe variabele *MBO* en anders scoren zij (0). Als respondenten (5) geantwoord hebben, dan scoren zij (1) op de nieuwe variabele *HBO* en anders scoren zij (0). Als respondenten (6) geantwoord hebben, dan scoren zij (1) op de nieuwe variabele *WO* en anders scoren zij (0).

Analytische aanpak

Allereerst zal er een t-toets voor onafhankelijke groepen uitgevoerd worden om het verschil in gemiddelde scores voor houding en normen ten aanzien van werk te meten voor werklozen die wel en niet een baan gevonden hebben in 2009. Met deze analyse kan er gekeken worden of de mensen die in 2009 een baan gevonden hebben, gemiddeld gezien een positievere houding en positievere normen ten aanzien van werk hadden dan de mensen die geen baan gevonden hebben in 2009. Het nadeel van deze analyse is dat er niet gecontroleerd kan worden voor andere effecten zoals leeftijd, geslacht en opleidingsniveau. Dit betekent dat alleen de eerste hypothese getoetst kan worden aan de hand van de t-toets.

Vervolgens zal er een LPM (Linear Probability Model) uitgevoerd worden, dit is mogelijk omdat er sprake is van een binaire afhankelijke variabele. Het LPM is één van de manieren om de kans dat “ $Y = 1$ ” op basis van “ X ” te berekenen. Het voordeel van een LPM ten opzichte van een logistische regressie is echter dat de waarden van de twee modellen vergeleken kunnen worden (Mood, 2010). Er zullen twee verschillende modellen getoetst

worden. Eén model met alleen de onafhankelijke (*Houding t.a.v. werk*) en afhankelijke (*Baan gevonden*) variabelen, in het andere model zullen ook de controle variabelen (*Leeftijd*, *Geslacht* en *Opleidingsniveau*) toegevoegd worden. Dit betekent dat bij het vergelijken van de twee modellen, er geobserveerd kan worden hoe het effect van *Houding t.a.v. werk* op *Baan gevonden* verandert bij het controleren voor *Leeftijd*, *Geslacht* en *Opleidingsniveau*. Met het LPM kunnen dus beide hypothesen getoetst worden.

In het artikel van Mood (2010) wordt de validiteit van LPM besproken, hierin worden doorgaans drie problemen met LPM genoemd:

- (1) De mogelijkheid van voorspelde kansen groter dan 1 of kleiner dan 0 zijn buiten bereik.
- (2) Heteroscedastische en niet-normale residuen, leidend tot inefficiëntie en invalide standaardfouten, en
- (3) Misgespecificeerde functionele vorm.

Zoals beschreven door Long (1997) is het voorkomen van onrealistische voorspelde waarden zoals in (1) ook veel voorkomend in lineaire regressies met niet-binaire afhankelijke variabelen. Dit is geen ernstig probleem tenzij veel voorspelde waarden beneden de 0 of boven 1 vallen; (2) Kan makkelijk voor gecontroleerd worden. Dit resulteert in (3) als het enige kritieke probleem. Mood (2010) benoemt echter dat zo lang de misspecificatie van de functionele vorm, de wezenlijke conclusies die relevant zijn voor de gestelde vragen niet meer dan marginaal veranderen, het redelijk is om een LPM boven de logistische regressie te verkiezen. Toch zal er een logistische regressie uitgevoerd worden om te controleren of de significantie van de resultaten van het LPM verschillen met die van de logistische regressie. De resultaten van de logistische regressie zullen echter niet uitgebreid besproken worden als deze overeenkomen met die van het LPM.

Resultaten

In Tabel 1 zijn de beschrijvende statistieken weergegeven van de onafhankelijke, afhankelijke en controlevariabelen. Hier is te zien dat 26,9% van alle werklozen in 2008, een baan gevonden heeft in 2009. Verder is te zien dat de gemiddelde score van de schaal *Houding t.a.v. werk* bijna precies in het midden ligt (Bereik = 1-5; M = 2,968; SD = ,709). Voor leeftijd zijn alleen respondenten geselecteerd tussen de 25 en 65 jaar, met als gemiddelde leeftijd (M

= 43,410) en (SD = 14,443) als standaardafwijking. Verder is te zien dat 62,0% van de werkloze respondenten vrouw is en 38,0% man. Tot slot is er bij opleidingsniveau te zien dat 11,2% van de werklozen basisonderwijs als opleidingsniveau heeft, 33,3% Vmbo; 12,5% Havo of Vwo; 24,0% MBO; 13,9% HBO en 5,1% WO.

Tabel 1. Beschrijvende statistieken (N=409).

	Bereik	M	SD
Baan gevonden	0/1	,269	–
Houding t.a.v. werk	1-5	2,968	,709
Leeftijd	20-65	43,410	14,443
Geslacht ¹	0/1	,620	–
Opleidingsniveau ²			
Basisonderwijs	0/1	,112	–
Vmbo	0/1	,333	–
Havo/Vwo	0/1	,125	–
MBO	0/1	,240	–
HBO	0/1	,139	–
WO	0/1	,051	–

¹Man = 0, Vrouw =1

²Referentiecategorie = Basisonderwijs

In tabel 2 worden de gemiddelde scores van houding ten aanzien van werk vergeleken voor de mensen die in 2009 wel of niet een baan gevonden hebben. Er bestaat geen significant verschil in de gemiddelde scores van houding ten aanzien van werk, voor mensen die een baan gevonden hebben in 2009 (M = 2,948; SD = ,738) en mensen die geen baan gevonden hebben in 2009 (M = 2,976; SD = ,698). Mensen die een baan gevonden hebben in 2009 scoren gemiddeld ,028 lager op de schaal *Houding t.a.v. werk* dan mensen die geen baan gevonden hebben in 2009 ($t(407) = ,354$; $p > ,05$).

Dit betekent dat hypothese 1 niet bevestigd kan worden op basis van de resultaten van de t-toets.

Tabel 2. T-toets ter verklaring van de houding t.a.v. werk, gewogen resultaten (N = 409)

	Baan gevonden		Geen baan gevonden		t-waarde
	M	S.D.	M	S.D.	
Houding t.a.v. werk	2,948	,738	2,976	,698	,354

*** $p < ,001$; ** $p < ,01$; * $p < ,05$

In tabel 3 zijn de ongestandaardiseerde coëfficiënten van het LPM (Linear Probability Model) weergegeven van Model 1 en Model 2. In Model 1 zijn alleen afhankelijke variabele *Baan gevonden* en de onafhankelijke variabele *Houding t.a.v. werk* meegenomen en in Model 2 zijn ook *Leeftijd*, *Geslacht* en *Opleidingsniveau* meegenomen in de analyse.

Een LPM is gebruikt om te toetsen of de houding en normen ten aanzien van werk van werklozen in 2008, een significante positieve invloed hebben op de kans dat zij in 2009 een baan vinden. De regressievergelijking van model 1 is niet significant ($F(1, 407) = ,126$; $p > ,05$), met een aangepaste verklaarde variantie van (Aangepaste $R^2 = -,002$). Dit betekent dat 0,0% van de variatie in het vinden van een baan in 2009 door werklozen in 2008, verklaard wordt door hun houding en normen ten aanzien van werk. Uit de resultaten van model 1 blijkt dat het effect van houding en normen ten aanzien van werk, op de kans dat werklozen in 2008 een baan vinden in 2009, niet significant is ($B = -,011$; $p > ,05$).

Dit houdt in dat hypothese 1 ook niet bevestigd kan worden op basis van de resultaten het LPM.

De regressievergelijking van model 2 is wel significant ($F(8, 400) = 3,899$; $p < ,001$), met een aangepaste verklaarde variantie van (Aangepaste $R^2 = ,054$). Dit betekent dat 5,4% van de variatie in het vinden van een baan in 2009 door werklozen in 2008, verklaard wordt door de variabelen meegenomen in het model. De kans dat werklozen in 2008 een baan vinden in 2009 staat gelijk aan: $,345 + ,022 * (Houding\ t.a.v.\ werk) - ,005 * (Leeftijd) + ,201 * (Geslacht) - ,013 * (Vmbo) + ,150 * (Havo/Vwo) + ,123 * (MBO) + ,187 * (HBO) + ,089 * (WO)$, waarbij geslacht gecodeerd is als 0 = man, 1 = vrouw. Uit de resultaten van model 2 blijkt dat bij het controleren voor leeftijd, geslacht en opleidingsniveau, het effect van houding en normen ten aanzien van werk op de kans dat werklozen in 2008 een baan vinden in 2009, weer niet significant is ($B = ,022$; $p > ,05$).

Dit houdt in dat ook hypothese 2 niet bevestigd kan worden op basis van de resultaten van het LPM.

Leeftijd heeft echter wel een significant negatief effect op de kans dat werklozen in 2008 een baan vinden in 2009 ($B = -,005$; $p < ,01$). Dit effect houdt in dat iedere toename van een jaar in leeftijd, leidt tot een afname van 0,5% voor de kans dat werklozen in 2008 een baan vinden in 2009 (het LPM gaat uit van een lineair verband). Dit effect is in overeenstemming met de bevindingen van Hooft en collega's (2004).

Verder is te zien dat geslacht geen significant effect heeft op de kans dat werklozen in 2008 een baan vinden in 2009 ($B = ,021$; $p > ,05$). Dit houdt in dat werkloze mannen en vrouwen in 2008 niet significant verschillen in de kans dat zij een baan vinden in 2009. Dit is in strijd met de resultaten van eerder onderzoek (Isengard, 2003; Brouwer en collega's, 2011). Dit komt mogelijk doordat werkloze respondenten die het huishouden doen niet meegenomen zijn in de analyse. Hierdoor valt het effect van huishoudens met de vrouw die het huishouden doet en de man die kostwinner is weg.

Voor opleidingsniveau heeft alleen HBO een significante positieve invloed ten opzichte van basisonderwijs, op de kans dat werklozen in 2008 een baan vinden in 2009 ($B = ,187$; $p < ,05$). Dit houdt in dat werklozen in 2008 met HBO als opleidingsniveau, een 18,7% grotere kans hebben op het vinden van een baan in 2009, dan werklozen in 2008 met basisonderwijs als opleidingsniveau. De rest van de opleidingsniveaus verschillen niet significant ten opzichte van basisonderwijs, in hun invloed op de kans dat werklozen in 2008, een baan vinden in 2009. Vmbo ($B = -,013$; $p > ,05$), Havo/Vwo ($B = ,150$; $p > ,05$), MBO ($B = ,123$; $p > ,05$) en WO ($B = ,089$; $p > ,05$). Hier is te zien dat hoog- en laagopgeleide werklozen een lagere kans hebben om een baan te vinden dan werklozen met een gemiddeld opleidingsniveau. Deze resultaten zijn in lijn met de bevinding van Brouwer en collega's (2011) dat er een curvilineair verband bestaat tussen opleidingsniveau en werkherleving.

De resultaten van het LPM zijn in overeenstemming met de resultaten van de logistische regressie. Hier zijn wederom alleen significante effecten gevonden voor leeftijd ($B = -,028$; $p < ,01$) en HBO ($B = ,967$; $p < ,05$). In tabel 4 in de bijlage zijn de logg-odds en odds ratio's van alle variabelen weergegeven.

Tabel 3. Linear Probability Model van het effect van houding ten aanzien van werk en andere controlevariabelen op de kans dat werklozen in 2008 een baan vinden in 2009. Ongestandaardiseerde coëfficiënten, standaardfouten tussen de haakjes.

	Baan gevonden	
	Model 1	Model 2
Houding t.a.v. werk	-,011 (,031)	,022 (,031)
Leeftijd	–	-,005** (,002)
Geslacht ¹	–	,021 (,044)
Opleidingsniveau ²	–	
Vmbo	–	-,013 (,074)
Havo/Vwo	–	,150 (,090)
MBO	–	,123 (,078)
HBO	–	,187* (,086)
WO	–	,089 (,114)
Constante	,302** (,095)	,345** (,129)
Aangepaste R ²	-,002	,054

N = 409. * p < .05; ** p < .01; *** p < .001.

¹Man = 0, Vrouw =1

²Referentiecategorie = Basisonderwijs

Discussie

Dit onderzoek heeft zich gericht op de rol van culturele houding en normen in het verklaren van werkloosheid. De vraag die centraal stond in dit onderzoek was: *“In hoeverre hebben de houding en normen van mensen ten aanzien van werk, invloed op het vinden van een baan?”*. De bevindingen suggereerden dat een positieve houding ten aanzien van werk een stimulerende effect heeft op de zoektocht naar een baan en dat werkgevers veel waarde hechten aan een positieve houding van werknemers. Op basis hiervan is de eerste hypothese samengesteld: *“Werklozen met een positievere houding en positievere normen ten aanzien van werk hebben een grotere kans op het vinden van een baan, dan werklozen met een minder positieve houding en minder positieve normen ten aanzien van werk”*. Daarnaast bleek uit eerdere bevindingen dat verschillende factoren op microniveau ook van invloed zijn op de kans dat werklozen een baan vinden, namelijk leeftijd, geslacht en opleidingsniveau. Toch

suggereerden deze bevindingen dat een positieve houding ten aanzien van werk, de kans op het vinden van een baan vergroot ongeacht de leeftijd, het geslacht en opleidingsniveau van werklozen. Op basis hiervan is de tweede hypothese samengesteld: *“Het positieve verband tussen houding en normen ten aanzien van werk en de kans op het vinden van een baan blijft aanwezig bij het controleren voor de individuele factoren leeftijd, geslacht en opleidingsniveau”*.

De twee hypothesen in dit onderzoek zijn getoetst aan de hand van een t-toets voor onafhankelijke groepen en een LPM (Linear Probability Model). Ter controle is er ook een logistische regressie uitgevoerd. Uit de resultaten van de analyse blijkt dat de mensen die in 2009 een baan gevonden hebben, niet significant verschillen in hun houding ten aanzien van werk in 2008. Daarnaast is gevonden dat de houding en normen van werklozen in 2008, geen significant positieve invloed hebben op de kans dat zij een baan vinden in 2009, ook bij het controleren voor leeftijd, geslacht en opleidingsniveau. Beide hypothesen worden dus niet bevestigd op basis van de uitgevoerde analyses in dit onderzoek. Dit is in strijd met eerdere theoretische bevindingen (Brügger e.a., 2009; Krause, 2011; Brouwer e.a., 2011; Denka, 1994; Hill & Fouts, 2005; Hill & Petty, 1995; Young, 1986). Daarnaast is het een opmerkelijke dat het effect van houding ten aanzien van werk op de kans dat werklozen een baan vinden, verandert van een zwak negatief effect naar een iets sterker positief effect bij het controleren voor leeftijd, geslacht en opleidingsniveau. Wanberg en collega's (2005) hebben ook gevonden dat de houding ten aanzien van werk een klein negatief effect heeft op de kans op werkherhervatting. Zij geven als verklaring dat attitudes voor sommige individuen de zoektocht naar een baan kan versterken en voor anderen weer verzwakken. Dit zou ook van toepassing kunnen zijn op de bevindingen uit dit onderzoek. Verder blijkt dat Brouwer en collega's (2011) de houding ten aanzien van werk geoperationaliseerd hebben aan de hand van vier items betreft wat respondenten vinden van het zoeken naar een baan. Wanberg en collega's (2005) hebben de houding ten aanzien van werk gemeten aan de hand van twee items betreft hoe respondenten hun zoektocht naar werk beschouwden. Deze studies hebben de houding ten aanzien van werk dus op een andere manier geoperationaliseerd dan dit onderzoek, dit biedt ook een mogelijke verklaring waarom er geen significante effecten van houding ten aanzien van werk gevonden zijn. Bovendien zijn de onderzoeken van Brügger en collega's (2009) en Krause (2011) in Zwitserland uitgevoerd waar veel culturele diversiteit is en daardoor culturele effecten makkelijker observeerbaar zijn. Dit verklaart waarom er in Zwitserland sterkere effecten gevonden zijn van cultuur op werkherhervatting dan in Nederland (o.a. Brügger e.a., 2009; Krause, 2011; Brouwer e.a., 2011).

Een beperking van dit onderzoek is het relatief kleine aantal cases die bruikbaar waren voor de analyses (N=409). Dit heeft ertoe geleid dat de kracht van de analyses zwakker is waardoor effecten minder snel significant zijn. Zo hadden bijvoorbeeld Brouwer en collega's (2009) aanzienlijk meer bruikbare cases (N=3618) dan dit onderzoek. Mogelijk dat het effect van houding ten aanzien van werk op de kans op werkhervatting wel significant geweest was bij een groter aantal cases. Een volgende beperking van dit onderzoek is dat bij de selectie van de bruikbare cases, de aanname gemaakt wordt dat deze werkloze respondenten daadwerkelijk naar werk zoeken en per direct beschikbaar zijn. Er is weliswaar gefilterd voor mensen die het huishouden doen, rentenieren, (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt zijn en met (vervroegd) pensioen zijn. Toch betekent dit dat er mogelijk respondenten tussen zitten die niet naar werk zoeken of per direct beschikbaar zijn voor werk en wel positief kunnen scoren op de schaal *Houding t.a.v. werk*. Dit zou het effect van houding ten aanzien van werk kunnen verzwakken.

Voor toekomstig onderzoek naar de houding en normen ten aanzien van werk op de kans op werkhervatting wil ik graag aanbevelen om gebruik te maken van een groter aantal cases indien dit mogelijk is. Mocht het effect van houding ten aanzien van werk op werkhervatting nog steeds niet significant zijn bij een groter aantal cases, dan kan de mogelijke verklaring van een zwakke kracht van de analyses uitgesloten worden. Verder suggereer ik dat bij het selecteren van de cases, indien mogelijk, alleen respondenten geselecteerd worden die daadwerkelijk naar werk zoeken. Hierdoor wordt het effect van houding ten aanzien van werk mogelijk versterkt, helaas was dit in verband met het grote aantal missende waarden niet mogelijk in dit onderzoek. Daarnaast is het een idee om de houding en normen ten aanzien van werk te operationaliseren aan de hand van meer dan vier items betreft meningen over werk (zoeken). Hierdoor ontstaat er mogelijk meer variatie in de variabele, waardoor verschillen tussen mensen die een baan vinden en geen baan vinden zichtbaarder worden.

Literatuur

- Akerloff, George A., and Rachel E. Kranton. (2002). Identity and schooling: Some lessons for the economics of education. *Journal of Economic Literature* 40:1167-2
- Armitage C.J. & Conner M. (2001). Efficacy of the Theory of Planned Behaviour: A meta-analytic review. *The British journal of social psychology*, 40, 471-499.
- Bassanini, A., & Duval, R. (2006). The determinants of unemployment across OECD countries: Reassessing the role of policies and institutions. *OECD Journal. Economic Studies*, 42(1), 7.
- Born, C. (2000) Erstausbildung und weiblicher Lebenslauf. Was (nicht nur) junge Frauen bezüglich der Berufswahl wissen sollten. *Zeitschrift für Soziologie der Erziehung und Sozialisation*, 3. Beiheft 2000, pp. 50-65. (Vocational Training and the Female Life Course. What (not only) Young Women Should Know about Choosing a Career, *Journal for Sociology of Education and Socialisation*).
- Brouwer, S., Schellekens, J. M. H., Bakker, R. H., Steegen, D., Verheij-Jansen, N., Havinga, R., & Brakel, K. V. (2011). Voorspellers van werkhervatting. *Een onderzoek onder werklozen in Noord-Holland. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen/Universitair Medisch Centrum Groningen*.
- Brügger, B., Lalive, R., & Zweimüller, J. (2009). Does culture affect unemployment? Evidence from the Röstigraben.
- Carter, Prudence. (2005). *Keepin it real: School success beyond black and white*. New York: Oxford University Press
- Caspi, A., Wright, B. R. E., Moffitt, T. E., & Silva, P. A. (1998). Early failure in the labor market: Childhood and adolescent predictors of unemployment in the transition to adulthood. *American sociological review*, 424-451.
- Coe, D. T. (1990). Structural determinants of the natural rate of unemployment in Canada. *Staff Papers*, 37(1), 94-115.
- Denka, A. (1994). Work ethic top job skill. *CPA Journal*, 64(9), 9- 10.
- Franz, W., & König, H. (1986). The nature and causes of unemployment in the Federal Republic of Germany since the 1970s: an empirical investigation. *Economica*, 53(210), S219-S244.
- Hannerz, Ulf. (1969). *Soulside: Inquiries into ghetto culture and community*. New York: Columbia University Press
- Hill, R. B., & Fouts, S. (2005). Work ethic and employment status: A study of jobseekers. *Work*, 42(3).
- Hill, R. B., & Petty, G. C. (1995). A new look at selected employability skills: A factor analysis of the occupational work ethic. *Journal of Vocational Education Research*, 20(4), 59-73.
- Hooft, E.A.J. van, Born, M.Ph., Taris, T.W., & Van der Flier, H., & Blonk, R.W.B. (2004). Predictors of job search behavior among employed and unemployed people. *Personnel Psychology*, 57, 25-59.
- Howe, W. J. (1988). Education and demographics: how do they affect unemployment rates?. *Monthly Labor Review*, 111(1), 3-9.
- Isengard, B. (2003). Youth unemployment: Individual risk factors and institutional determinants. A case study of Germany and the United Kingdom. *Journal of Youth Studies*, 6(4), 357-376.
- Kanfer, R., Wanberg, C.R. & Kantrowitz, T.M. (2001) Job Search and Employment: A Personality-Motivational Analysis and Meta-Analytic Review. *Journal of Applied Psychology*, 86, 837-855.
- Kieselbach, T., Beelmann, G., Erdwien, B., Stitzel, A. & Triser, U. (2000) Youth Unemployment and Social Exclusion in Germany, in: T. Kieselbach (Eds) *Youth 28 Unemployment and Social Exclusion. A Comparison of Six European Countries* (Opladen, Leske + Budrich).
- Krause, A. (2011). Work to live or live to work? Unemployment, happiness, and culture.
- Laan, J. van der. (2009) Representativity of the LISS panel. *Statistics Netherlands: The Hague/Heerlen: CBS*.

- Lee, M.A., Joachim Singelmann and Anat Yom-Tov. (2008). "Welfare myths: The transmission of values and work among TANF families". *Social Science Research* 37: 516-529.
- Leeftang, R. L. I., Klein-Hesselink, D. J., & Spruit, I. P. (1992). Health effects of unemployment—I. Long-term unemployed men in a rural and an urban setting. *Social Science & Medicine*, 34(4), 341-350.
- LISS data (n.d.) About the panel. Geraadpleegd: <https://www.lissdata.nl/about-panel>
- Long, J.S. (1997). *Regression Models for Categorical and Limited Dependent Variables*. Thousand Oak
- Lynn, R., Hampson, S., & Magee, M. (1984). Home background, intelligence, personality and education as predictors of unemployment in young people. *Personality and individual differences*, 5(5), 549-557.
- Mood, C. (2010). Logistic regression: Why we cannot do what we think we can do, and what we can do about it. *European sociological review*, 26(1), 67-82.
- Newman, Katherine S. (1999). *No shame in my game: The working poor in the inner city*. New York: Vintage and Russell Sage Foundation.
- Newman, Katherine S., and Rebekah Massengill. (2006). The texture of hardship: Qualitative sociology on poverty 1995-2005. *Annual Review of Sociology* 32:1-24.
- Rijn, M. van & Vinokur, A.D. (1992) How did it work? *American Journal of Community Psychology*, 20, 577-598
- Ryan, William. (1976). *Blaming the victim*. Rev. ed. New York: Vintage Books
- Small, Mario L. (2004). *Villa Victoria: The transformation of social capital in a Boston barrio*. Chicago: University of Chicago Press.
- Small, M. L., Harding, D. J., & Lamont, M. (2010). *Reconsidering culture and poverty*. Tilburg University (n.d.) Interne consistentie – Cronbach's alpha. Betrouwbaarheidscoëfficiënt. Geraadpleegd: <https://www.tilburguniversity.edu/nl/studenten/studie/colleges/spsshelpdesk/eddesk/cronbach.htm>
- Vinokur, A., & Caplan, R. D. (1987). Attitudes and social support: Determinants of job-seeking behavior and well-being among the unemployed. *Journal of Applied Social Psychology*, 17(12), 1007-1024.
- Vries, N.K., de (1992). De theorie van beredeneerd gedrag. In R.W. Meertens & J. von Grumbkow (Red.), *Sociale Psychologie* (p.135-145). Heerlen: Wolters-Noordhoff.
- Wanberg, C. R., Glomb, T. M., Song, Z., & Sorenson, S. (2005). Job-search persistence during unemployment: a 10-wave longitudinal study. *Journal of applied psychology*, 90(3), 411
- Warr, P., & Jackson, P. (1984). Men without jobs: Some correlates of age and length of unemployment. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 57(1), 77-85.
- Weber, M. (1920). Religious affiliation and social stratification. *From the Protestant ethic and the spirit of capitalism*.
- Wilson, William J. 1987. (2012). *The Truly Disadvantaged – The Inner City, the Underclass, and Public Policy*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Yang, B., & Lester, D. (2000). An exploration of the impact of culture on the economy: an empirical study of unemployment. *The Journal of Socio-Economics*, 29(3), 281-290.
- Young, J. L. (1986). What competencies do employees really need? A review of three studies. *Journal of Career Development*, 12(3), 240-249.

Bijlage

Tabel 3. Logistische regressie van het effect van houding ten aanzien van werk en andere controlevariabelen op de kans dat werklozen in 2008 een baan vinden in 2009. Logg-odds en odds ratio's, standaard fouten tussen de haakjes.

	B	Exp(B)
Houding t.a.v. werk	,117 (,169)	1,124
Leeftijd	-,028** (,009)	,973
Geslacht ¹	,108 (,241)	1,114
Opleidingsniveau ²		
Vmbo	-,145 (,447)	,865
Havo/Vwo	,746 (,484)	2,109
MBO	,654 (,434)	1,923
HBO	,967* (,470)	2,629
WO	,497 (,619)	1,644
Constante	-,663 (,700)	5,15
χ^2		30,520
<i>df</i>		8

N = 409. * p < .05; ** p < .01; *** p < .001.

¹Man = 0, Vrouw = 1

²Referentiecategorie = Basisonderwijs